

Triomfs i reivindicacions del món de la il·lustració

Clara Bara Palma

La il·lustració catalana està poc reconeguda i remunerada, tot i la creixent visibilització de la seva feina a les xarxes socials

Un món de possibilitats

Definir la il·lustració no és una tasca fàcil, possiblement pel ventall d'estils, formats, tècniques i públics que comprèn. La seva transversalitat i simbiosi amb altres llenguatges complica establir límits; però, a la vegada, això atrau molts artistes. Xavi Ramiro, il·lustrador i president de l'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya (APIC), considera que la il·lustració és la traducció en llenguatge gràfic d'una idea i que tant pot acompanyar un text com parlar per ella mateixa. Ell és un dels fascinats per l'elasticitat que caracteritza la il·lustració, i allò que troba més interessant d'aquest món és el desafiament que suposa cadascun dels seus projectes: "Puc tenir un encàrrec aplicat a formats tan diferents com un mural en una paret de deu metres o un videojoc per a la pantalla d'un mòbil".

La definició formal lliga la il·lustració a l'acompanyament d'un text, però cada cop més artistes reivindiquen la llibertat de l'artista. Cinta Tort és Zintenta, il·lustradora i activista, i considera que és un concepte molt més ampli, que inclou "tot allò que és dibuix i s'allunya d'un llenç, d'un quadre". Ella mateixa aprofita aquesta llibertat i experimenta amb tècniques com el *body painting*, per convertir les estries i altres característiques del cos femení en peces d'art, per tal de lluitar contra la pressió estètica.

La tecnologia també ha obert noves portes al sector, però les eines digitals i les xarxes socials no permeten acabar amb la precarietat. L'informe de l'APIC denuncia que menys del 6% de les persones enquestades opina que se li

paga un preu just per la seva feina i el 70% ha de buscar una feina complementària a la de la il·lustració.

L'aparador de les xarxes socials

“Les xarxes socials i l'Internet són una plataforma que et permet ser vist, una oportunitat per mostrar la teva feina sense haver d'anar d'editorial en editorial amb el portafoli en mà ni haver de pagar a cap agència per obtenir feines”. La Màriam Ben-Àrab, il·lustradora infantil i de còmics, comparteix l'opinió de la majoria d'il·lustradors catalans, que consideren les xarxes i la web-portafoli una part bàsica de la feina com a il·lustrador del segle XXI. Ramiro també considera que donen presència social i se suma a la idea que cal anar més enllà de les xarxes socials per, realment, obtenir resultats.

Això és perquè la feina a les xarxes socials molts cops no es tradueix en resultats pràctics: l'informe de l'APIC demostra que només un 10,8% dels professionals obté la majoria de propostes de feina a través de les xarxes, mentre que un 28% mai no ha obtingut feina en aquestes plataformes. Una idea que destaquen és que cal tenir sort per triomfar gràcies a elles.

Segons la il·lustradora i dissenyadora gràfica Clara Gispert, “és més fàcil que et trobin si hi tens un perfil; però també és més fàcil quedar eclipsat perquè hi ha molta oferta. És un mitjà molt fàcil d'utilitzar i a l'abast de tothom”. A més, explica que personalment també les utilitza com a font d'inspiració perquè li permeten veure la feina d'altres artistes del món de la il·lustració o de la fotografia.

Tort també critica la censura que pateixen algunes de les seves obres en aquestes plataformes i explica que es veu obligada a ocultar els mugrons dels cossos femenins on aplica pintura. Ben-Àrab afegeix que les editorials aprofiten l'efecte viral que permeten les xarxes i aposten últimament pels llibres *fast-food*, "amb

poc recorregut però molta venda immediata”.

La relació entre la presència a les xarxes i la retribució econòmica és poc estable, assegura Joan Turu, també il·lustrador, ja que “entre tenir *likes* i treure’n un benefici econòmic hi ha un gran salt”. Creu que són una bona eina, i a ell li van funcionar. Però es qüestiona per què, si el seu dibuix no ha evolucionat tant, “fa quatre anys podia vendre un original per 15 euros i em deien que era car, i ara el podria vendre per molt més i ningú no em diria res”. Es respon a ell mateix que es tracta de la lògica del mercat capitalista. Intenta no aprofitar-se que el seu nom ara estigui a l’alça, i creu que “s’ha de demanar el preu que tu consideris just, perquè tampoc són justos molts preus a la baixa”.

Reconeixement social

“Com cobres tant per una cosa que podria fer el meu fill?”. La pregunta cau en un moment o altre, i demostra la infravaloració que pateix el sector. Ramiro va començar la seva carrera fa més de vint anys i explica que “havia de dir que era dibuixant o la gent no m’entenia”. **Ara és molt més comú parlar d’il·lustració, ja que les noves generacions trenquen a poc a poc molts tabús gràfics, i no es fa una associació tan clara entre il·lustració i infants.** Destaca la importància d’associar-se per seguir fent créixer el món de la il·lustració: “Som un col·lectiu que, en general, treballem sols a casa o en grups molt reduïts, i això fa molt important que ens relacionem entre nosaltres per fer força en els nostres drets com a autors”.

L’opinió general és que la il·lustració catalana ha estat i és de gran nivell. Ben-Àrab ho relaciona amb la gran quantitat de bones escoles, però critica que tot i així no tingui espai als mitjans de comunicació, els quals considera que no valoren gens aquest sector. Afegeix que caldria començar per reivindicar, per exemple, que els autors d’un llibre il·lustrat són dos, l’escriptor i l’il·lustrador.

Il·lustració com a camp de batalla

Gispert ho té clar, “la il·lustració és una eina molt directa, que permet dir molt amb un dibuix senzill, i per això està ressorgint tot i el gran paper de la fotografia”. **No estableixen una relació necessària amb la crítica social, però coincideixen amb les grans oportunitats que dóna per mostrar amb humor i senzillesa els aspectes més negatius de la societat.** És clar que això depèn del compromís social de cada il·lustrador, i Ramiro admet que molts eviten posicionar-se en una feina tan delicada.

Dins aquests artistes que decideixen vincular la seva feina artística amb les seves lluites socials, en Turu explica que la il·lustració l’ajuda a allunyar-se de l’estil associat normalment als moviments reivindicatius: “Tenen una estètica molt determinada, proposen imatges tirant a agressives”. I creu que això fa que només s’hi apropi un determinat públic. Per tal de donar-li la volta a això, ell proposa un estil “més agradable, més simpàtic, amb colors més vius...”, per tal d’ampliar el públic que se senti interpel·lat. Reflexiona sobre l’objectiu d’aquesta propaganda política i conclou que a les persones que són dins d’aquests moviments ja els arriba la informació, i que el repte és cridar nova gent a unir-s’hi. Tot i així, puntualitza que es tracta de fer el missatge més agradable, no de perdre contingut.

Invasió tecnològica

A aquestes alçades queden pocs àmbits que la tecnologia no hagi capgirat. **Fins i tot en un món inicialment tan artesanal, com és el de la il·lustració, la digitalització és present en la majoria dels projectes, tot i que en diferents graus.**

En el moment de triar entre un mètode més tecnològic i un de més artesanal, l’artista opta per unes qualitats i uns defectes. Ramiro considera que el resultat canvia profundament, depenent de la tècnica. Està segur, però, que la il·lustració és capaç d’adaptar-se a qualsevol època i que ja ho ha fet fins ara. Ell dibuixa en paper o en pantalla perquè ha nascut ara, però afirma que “si hagués nascut a la prehistòria, hagués pintat a les coves”.

El que és cert és que existeix una complementació entre les dues tècniques, la manual i la digital. Ben-Àrab opina que “la calidesa d’un treball fet a mà és innegable” i que “un original no serà mai el mateix que una reproducció”, però admet que el seu primer llibre és l’únic que ha fet sense cap suport digital, perquè aquest et permet anar molt més ràpid. Quan dibuixa per plaer, però, necessita allunyar-se de la pantalla i torna al llapis i al paper.

Alguns intenten aferrar-se a la tècnica més manual, com Gispert, que admet que en aquest sentit és “una mica romàntica” i per a ella “un paper i un llapis són el millor, encara que sigui per a la primera idea o esborrany”. S’hi afegeix en Turu, que intenta evitar l’ordinador perquè ara mateix té ganes d’embrutar-se. Tort també gaudeix experimentant amb el material, però planeja aprendre a autoeditar-se digitalment i així tenir el control de tota la seva feina, perquè tot i implicar moltes més hores, li dona més llibertat.